

Redogörelse till riksdagen 2024/25:VPN1

Verksamhetsredogörelse för Valprovsningsnämnden 2024

Till riksdagen

Valprovsningsnämnden ska enligt 13 § lagen (2012:880) med instruktion för Valprovsningsnämnden senast den 22 februari varje år lämna en redogörelse till riksdagen för sin verksamhet under det senaste kalenderåret. I redogörelsen ska nämnden även redovisa verksamhetens kostnader.

Nämnden lämnar härmed följande redogörelse till riksdagen.

Stockholm den 5 februari 2025

Svante O Johansson
ordförande

Cecilia Persson
kanslichef

Verksamhetsredogörelse för Valprövningsnämnden 2024

Arbetsuppgifter

Grundläggande bestämmelser om Valprövningsnämnden finns i regeringsformen, riksdagsordningen (när det gäller val inom riksdagen) och kommunallagen (2017:725). De bestämmelser som primärt reglerar Valprövningsnämndens organisation och verksamhet finns i 14 och 15 kap. vallagen (2005:837). De materiella reglerna i olika frågor som rör allmänna val är i allt väsentligt samlade i vallagen. I lagen (2012:880) med instruktion för Valprövningsnämnden finns ett antal bestämmelser om bl.a. uppgifter, sammansättning, arbetsordning, ärendenas handläggning och ersättningsfrågor. Sedan den 15 april 2013 finns det en arbetsordning för nämnden med bestämmelser om bl.a. delegering av beslutanderätt samt ärendeförteckning och aktbildning. Nämnden har ställning som förvaltningsmyndighet i regeringsformens mening, och förvaltningslagen (2017:900) är tillämplig på handläggningen av ärenden hos nämnden.

Valprövningsnämnden är den enda instans som prövar överklaganden av beslut av Valmyndigheten och länsstyrelserna om fastställande av utgången av riksdagsval, regionfullmäktigeval, kommunfullmäktigeval, sametingsval, val till Europaparlamentet och folkomröstningar. Detsamma gäller beslut med anledning av särskilda förrättningar där efterträdare för avgångna ledamöter utses m.m.

Nämndens uppgift som klagoinstans omfattar även en rad administrativa valärenden, där talan mot myndigheternas avgöranden kan föras särskilt. Exempel på detta är beslut som rör valkretsindelning, fördelning av antalet mandat på valkretsar, valdistriktsindelning, registrering av partibeteckning, anmälan av kandidater och anmälan om deltagande i val.

Vid sidan av uppgiften som klagoinstans ligger det på Valprövningsnämnden att pröva behörigheten hos riksdagsledamöter och ersättare för ledamöter (4 kap. 11 § andra stycket regeringsformen) samt att granska bevis för riksdagsledamöter eller ledamöter i Europaparlamentet och ersättare som utfärdas av Valmyndigheten (14 kap. 30 § vallagen).

Sammansättning

Valprövningsnämnden består av en ordförande, som ska vara eller ha varit ordinarie domare och som inte får tillhöra riksdagen, och sex andra ledamöter. Ledamöterna väljs efter varje ordinarie riksdagsval, så snart valet har vunnit laga kraft, för tiden till dess att ett nytt val till nämnden har ägt rum. Ordföranden väljs särskilt.

För ordföranden utses en ersättare i samma ordning och under samma villkor som gäller för valet av ordförande. Suppleanter för övriga sex ledamöter i

nämnden utses enligt de regler som gäller för riksdagens organ i allmänhet. Även frågor om i vilken ordning suppleanter ska kallas in och om kompletteringsval bestäms av de allmänna reglerna. Dessa förutsätter ett nomineringsförfarande på parlamentarisk grund.

För de sex ledamöterna ska lika många suppleanter utses. Riksdagen kan emellertid efter förrättat val av suppleanter genom ett särskilt beslut bestämma att antalet suppleanter ska utökas. De nya suppleanterna ska då väljas så snart som möjligt.

Under 2024 hade nämnden följande sammansättning (enligt val den 23 mars 2023, prot. 2022/23:80).

Ordförande

Svante O Johansson, justitieråd

Ersättare för ordföranden

Malin Bonthron, justitieråd

Ledamöter

Fredrik Lindahl, riksdagsledamot (SD)

Hans Ekström, riksdagsledamot (S)

Krister Hammarbergh, f.d. riksdagsledamot (M)

Sanne Lennström, riksdagsledamot (S)

Michael Rubbestad, riksdagsledamot (SD)

Joakim Johansson (S gruppkansli)

Suppleanter

Andreas Exner (SD)

Jessica Wetterling, riksdagsledamot (V)

Hanna Nilsson (SD)

Anders Ådahl, riksdagsledamot (C)

Tuve Skånberg, f.d. riksdagsledamot (KD)

Jan Riise, riksdagsledamot (MP)

Kansliorganisation

Valprövningsnämnden biträds av ett kansli med en huvudföredragande samt ett antal föredragande, sekreterare och assistenter. Förutom huvudföredraganden har tjänstemännen på kansliet en heltidstjänst inom andra delar av Riksdagsförvaltningen eller utanför riksdagen och biträder således nämnden vid sidan av sin ordinarie tjänst.

Under perioden den 1 maj till 30 september 2024 – i samband med EU-valet 2024 – leddes arbetet på kansliet av en kanslichef (huvudföredraganden) på heltid. Ordningen med att huvudföredraganden förordnas som kanslichef tillämpades för första gången efter de allmänna valen 2014 och framgår av en överenskommelse mellan Riksdagsförvaltningen och Valprovsningsnämnden, se avsnittet Riksdagsförvaltningens kanslistöd till Valprovsningsnämnden nedan.

Inför arbetet med överklaganden efter valet till Europaparlamentet 2024 förstärktes kansliet med extra personal. Förutom kanslichefen hade nämnden en extra föredragande från Valmyndigheten, båda på heltid. Härutöver bistod – på timbasis – ytterligare föredragande, två sekreterare och en assistent.

Kansliet hade under 2024 följande sammansättning:

Kanslichef

Cecilia Persson, f.d. rådmän,
fr.o.m. den 1 maj 2024 t.o.m. den 30 september 2024

Huvudföredragande

Cecilia Persson, f.d. rådmän

Fasta föredragande

Lars Widlund, föredragande vid riksdagens konstitutionsutskott
Kirsten Dieden, hovrättsassessor och föredragande vid riksdagens socialutskott

Johan Sehlström, föredragande vid riksdagens utskottsavdelning

Catarina Molin, föredragande vid riksdagens utbildningsutskott

Elisabeth Johansson, föredragande vid riksdagens finansutskott

Emma Hellman, föredragande vid riksdagens civilutskott

Anna Blomdahl, föredragande vid riksdagens trafikutskott

Anna Sollerborn, föredragande vid riksdagens miljö- och jordbruksutskott

Elizabeth Lindell, föredragande vid riksdagens justitieutskott

Extra föredragande

Martin Abrahamsson, jurist hos Valmyndigheten,
fr.o.m. den 15 maj 2024 t.o.m. den 15 september 2024

Henrik Berthels, utredningssekreterare,
fr.o.m. den 1 juni 2024 t.o.m. den 30 september 2024

Sekreterare

Agota Földes, utskottshandläggare vid riksdagens näringsutskott,
t.o.m. den 1 februari 2024

Sara Dadnahal, utskottshandläggare vid riksdagens justitieutskott,
fr.o.m. den 1 oktober 2024

Fredrik Björkstén, utskottshandläggare vid riksdagens trafikutskott,
fr.o.m. den 1 december 2024

Extra sekreterare

Ritva Järvi, chefssekreterare vid riksdagens kammarkansli,
t.o.m. den 30 september 2024

Sara Dadnahal, utskottshandläggare vid riksdagens justitieutskott,
fr.o.m. den 1 juni 2024 t.o.m. den 30 september 2024

Extra assistenter

Hillevi Axelsson, riksdagsguide och studerande,
t.o.m. den 31 december 2024

Förrättningar och sammanträden

Valprövningsnämnden hade under året 37 protokollförda förrättningar. Av dessa avsåg 3 sammanträden i fysisk form i riksdagens lokaler. 17 förrättningar avsåg beslut per capsulam, vilket innebär att ärendena avgjordes genom kontakter mellan ordföranden och de övriga ledamöterna.¹ 13 förrättningar avsåg bevisgranskning av nya ledamöter eller ersättare i riksdagen eller Europaparlamentet. Resterande förrättningar avsåg personalärenden. Bevisgranskningarna och personalärendena avgjordes av ordföranden eller ersättaren för ordföranden.

Överklaganden

Under 2024 tog Valprövningsnämnden emot sammanlagt 53 överklaganden.

Överklaganden som kan hänföras till valet till Europaparlamentet 2024

Valprövningsnämnden tog emot sammanlagt 42 överklaganden som rörde valet till Europaparlamentet 2024. Av dessa avsåg 9 överklaganden av beslutet att fastställa valresultatet. 8 av dessa prövades och avgjordes i sak, medan 1 överklagande avvisades eftersom det hade kommit in för sent. Övriga

¹ I enlighet med 10 § lagen (2012:880) med instruktion för Valprövningsnämnden och 3 § andra stycket nämndens arbetsordning av den 10 april 2013.

33 överklaganden avsåg olika åtgärder som gällde förberedelserna och genomförandet av valet men inte själva beslutet att fastställa valresultatet.

Nämnden avslutade sitt arbete med de inkomna överklagandena efter valet den 17 juli 2024.

Valprövningsnämndens erfarenhetsrapport efter 2024 års val

Valprövningsnämnden tar sedan 2010 fram en erfarenhetsrapport efter att arbetet med överklagandena slutförts.

I september 2024 presenterades nämndens promemoria Erfarenheter av prövningen av överklaganden i samband med 2024 års val till Europaparlamentet (dnr 78-2024). I promemorian redovisas statistiska uppgifter om de överklaganden som kommit in till nämnden i samband med val till Europaparlamentet sedan 1999, medan 2024 års överklaganden och nämndens beslut redovisas mer i detalj. I promemorian tar nämnden också upp frågor som anknyter till bestämmelser i vallagen eller annan lagstiftning och som på ett eller annat sätt aktualiserats under arbetet med prövningen av överklagandena.

Inkomna överklaganden i samband med allmänna val 1976–2024

Av tabellen nedan framgår antalet överklaganden som kommit in till nämnden i samband med allmänna val sedan 1976.

Tabell 1 Inkomna överklaganden i samband med allmänna val 1976–2024

År	Europa- parlamentet	Riksdagen	Kommun- fullmäktige	Region- fullmäktige	Övriga över- klaganden ²	Totalt
1976		1	6	2		9
1979		4	6	0		10
1982		5	6	3		14
1985		5	10	3		18
1988		0	7	1		8
1991		7	9	2		18
1994		8	13	6		27
1998		9	16	7		32
1999	1					1
2002		9	16	5		30
2004	3					3
2006		5	13	7		25
2009	5					5
2010		117	92 ³			209

² Sedan 2018 redovisas här de överklaganden som kan hänföras till valet men inte rör själva beslutet att fastställa valresultatet.
³ I antalet 92 ingår de överklaganden som gällde landstingsvalet.

År	Europa- parlamentet	Riksdagen	Kommun- fullmäktige	Region- fullmäktige	Övriga över- klaganden ²	Totalt
2014	15	19	43	19		96
2018		490	137	96	44	767
2019	21 ⁴		6		37	64
2022		148	149 ⁵	110	31	438
2024	9				33	42

Övriga överklaganden

Vid sidan av de 42 överklagandena med bäring på valet till Europaparlamentet tog nämnden emot 11 andra överklaganden under 2024. Dessa avsåg frågor om att utse ny ersättare i kommunfullmäktige och registrering av partibeteckning.

Granskning av bevis

Nämnden granskade vid olika tillfällen under 2024 bevis för 15 nya ledamöter och 4 nya ersättare för ledamöter i riksdagen.

Med anledning av valet till Europaparlamentet den 9 juni 2024 granskade nämnden bevisen för de 21 ledamöterna och 27 ersättarna i Europaparlamentet.

I samtliga fall fann nämnden att bevisen blivit utfärdade i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen.

Remiss

Under 2024 fattade Valprovsningsnämnden beslut om ett remissutlåtande över promemorian Sekretess vid val till Sametinget (dnr 67-2024).

Valprovsningsnämndens webbplats och webbformulär för överklagande

Valprovsningsnämnden har sedan våren 2019 en webbplats som är en del av riksdagens webbplats. Denna har ett system där nämndens avgöranden kan publiceras. På denna plats finns information om nämnden och om hur man överklagar ett beslut till nämnden. Samtliga beslut som nämnden har avgjort sedan 1975 finns publicerade. Besluten publiceras fortlöpande.

⁴ Antalet inkomna överklaganden av valet till Europaparlamentet 2019 samt totalsumman har angetts felaktigt i tabellen på s. 6 i verksamhetsredogörelsen för Valprovsningsnämnden 2022 (redog. 2022/23:VPN1). De rätta antalen ska vara 21 respektive 64.

⁵ Antalet inkomna överklaganden av valen till kommunfullmäktige ska rätteligen vara 149 eftersom ytterligare ett överklagande som gäller valresultatet kom in först 2023.

Nämnden publicerar också uppgifter om namn på de personer som överklagat ett valresultat i samband med allmänna val. Uppgifterna publiceras när tiderna för överklagande har gått ut. De publiceras även på nämndens fysiska anslagstavla som finns i entrén till Riksdagsbiblioteket.

Sedan valen 2022 har överklaganden kunnat anmälas via ett standardiserat webbformulär, utöver möjligheten att överklaga via e-post eller brev. Inför valet till Europaparlamentet i juni 2024 togs ett nytt webbformulär fram som publicerades på webbplatsen. Formuläret var endast öppet under den tid då valets överklagandetid löpte.

Riksdagsförvaltningens kanslistöd till Valprovsningsnämnden

Enligt 1 § tredje stycket g och 2 § 5, 7 och 8 lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen ska förvaltningen biträda bl.a. Valprovsningsnämnden i olika avseenden. Enligt 2 § sista stycket ska Riksdagsförvaltningen ge nämnden tillfälle att lämna synpunkter på behovet av resurser.

Enligt 7 a § samma lag ska Riksdagsförvaltningen träffa en överenskommelse med var och en av riksdagens nämndmyndigheter om förvaltningens kanslistöd till nämndmyndigheten.

En skriftlig överenskommelse mellan Valprovsningsnämnden och förvaltningen ingicks för första gången den 5 februari 2014.⁶

Den senaste överenskommelsen ingicks i februari 2024.⁷ Denna gäller t.o.m. den 31 december 2028.

Överenskommelsen förlängs automatiskt med ett kalenderår i taget om ingen part skriftligen säger upp den senast tre månader före ett kalenderårsskifte. Parterna ska löpande (dock minst vartannat år) följa upp överenskommelsen och vid behov omförhandla den.

Resultaträkning för Valprovsningsnämnden 2023 och 2024

Som framgår av utfallsrapporten på nästa sida var kostnaderna för arvoden till uppdragstagare respektive ledamöter 876 453 respektive 77 206 kronor under 2024. Kostnaderna var således ungefär lika stora som motsvarande kostnader 2023, se utfallsrapporten. Kansliorganisationen var i vanlig ordning förstärkt i samband med EU-valet 2024. Kostnaden Administrativa konsulter avser lönekostnaden för föredraganden från Valmyndigheten (se nästa stycke). Denna kostnad är den huvudsakliga förklaringen till att kostnaderna totalt ökade från 2023 till 2024.

⁶ RDF dnr 1802-2012/13. Överenskommelserna förnyades den 19 november 2015, den 31 maj 2018 och den 20 januari 2022, RDF dnr 1782-2014/15, VPN dnr 31-2018, RDF dnr 362-2020/21 och VPN dnr 41-2021.

⁷ RDF dnr 971-2023/24, VPN dnr 4-2024.

Inför arbetet med överklaganden efter valet till Europaparlamentet 2024 förstärktes kansliet med extra personal. Förutom kanslichefen hade nämnden stöd av en extra föredragande från Valmyndigheten, båda på heltid. Härutöver bistod – på timbasis – ytterligare föredragande, två sekreterare och en assistent. Den föredragande som bistod på heltid tjänstgjorde genom ett s.k. kompetensutbyte med Valmyndigheten. Kompetensutbytet pågick under tiden den 15 maj till den 15 september 2024.

Tabell 2 Utfallsrapport Valprövningsnämnden 2023 och 2024

År	2023	2024
Arvoden uppdragstagare	840 427	876 453
Arvoden riksdagsledamöter	29 026	77 206
Avgift Trygghetsstiftelsen	13	14
Enklare förtäring, livsmedel	2 817	0
Flygkostnader inrikes	21 126	12 512
Hotellkostnader inrikes	1 420	1 304
Inrikes skattefria bilersättningar	3 691	8 287
Inrikes skattepliktiga bilersättningar	2 245	4 309
Inrikes skattefria traktamenten	0	1 160
Inrikes skattepliktiga traktamenten	2 100	2 190
Intern representation inkl. moms	1 125	0
Lagstadgade arbetsgivaravgifter löner (motkonto 2562)	95 802	78 439
Lagstadgade arbetsgivaravgifter arvoden (motkonto 2562)	9 120	23 073
Marktransporter m.m. inrikes	3 970	182
Premie till Nämnden för statens avtalsförsäkring	96	718
Särskild löneskatt löner (över 65 år)	53 783	64 661
Särskild löneskatt arvoden (över 65 år)	0	385
Taxi inrikes	436	639
Tågkostnader inrikes	1 811	642
Administrativa konsulter – inomstatliga	0	226 439
Summa	1 069 007	1 378 611
<i>Budget</i>	<i>1 633 805</i>	<i>1 542 530</i>